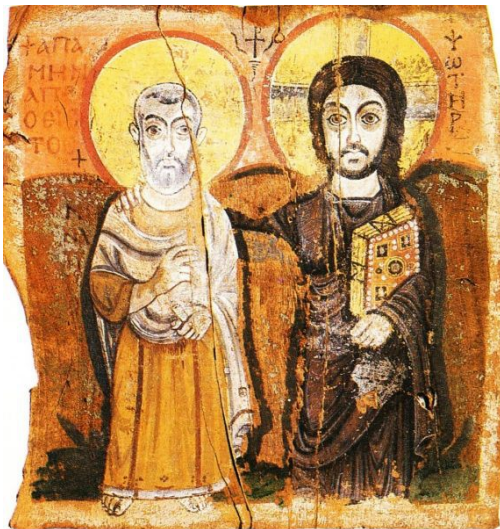

Inleiding

Als aan het eind van de middag het licht verflauwt tot schemering, tot heel weinig licht, verdwijnen de kleuren, alles wordt grijzer, donkerder. In de vallende duisternis kun je sterk naar het licht verlangen, zelfs naar zwak sterrenlicht of een klein beetje maanlicht om iets waar te kunnen nemen. Wij hebben dan gewoonlijk de lampen al ingeschakeld en een zee van elektrisch gemaakt licht heeft de duisternis plaatselijk verdreven.

In deze tijd van het jaar kan de ervaring van de duisternis intenser worden beleefd.. En in contrast daarmee vieren we een hele rij feestdagen die het licht oproepen en de overwinning van het licht op het duister en de krachten van het duister. Op 11 november is het Sint Maarten, de Romeinse officier die in de kou de helft van zijn mantel aan een naakte bedelaar schenkt. Op 5 december is het Sint Nicolaasavond, het feest van de heilige die in de duisternis en kou over de daken rijdt en zijn geschenken door de schoorsteen in de schoenen werpt en armoede verdrijft. En nu leven we in de tijd van advent, verwachting van het licht.

Vandaag is het thema hierop afgestemd: Licht en donker. Daarom wil ik even de aandacht vestigen op de icoon hier. (staat in de Bethel)

Hier zie je twee mannen die bijeen horen. De een heeft zijn hand op de schouder van de ander. Een donkere man met een boek en een lichtere man. Hij heeft open hand gebaren en de donkere gesloten handen. Ik zie er een beeld in van licht en donker. Hier als gestalten afgebeeld, maar in onszelf horen de lichte en de donkere kant van onszelf ook als een paar bij elkaar.

Over het licht zongen we al een lied. Nu zingen we een lied over wat het donker in ons oproept:

Donker zijn soms mensendagen als de onmacht hoop weerspreekt
Nergens sporen van een teken dat de ban van wanhoop breekt.

Lezing Naardense Bijbel

Matteüs 5 14 gij zijt het licht der wereld;
een stad die bovenop een berg ligt
is niet bij machte verborgen te blijven;
15 ook steken ze geen lamp aan
en zetten die onder de korenmaat;

nee, op de lampvoet,
dan straalt hij
voor allen in het huis;
16 zo moet uw licht stralen
voor de mensen,
opdat zij uw goede werken zien
en uw Vader verheerlijken
die in de hemelen is!

17 Meent niet dat ik ben gekomen
om de Wet of de profeten los te maken;
ik ben niet gekomen om los te maken,
nee, om te vervullen;

overweging

Jullie zijn het licht van de wereld; Zo spreekt Jezus de massa mensen toe die naar hem luistert. Hier zegt hij niet : Ik ben het licht van de wereld. Hij plaatst zichzelf niet boven zijn toehoorders, maar hij steekt hen in de hoogte: Jullie zijn het licht van de wereld.

Die massa mensen wordt in veel vertalingen schare of scharen genoemd. Zoals een leger soldaten een schare of scharen is. Die scharen kwamen uit alle richtingen om Jezus te horen en als Jezus hen ziet, gaat hij de berg op en leraart hen. Geeft hen uitleg, onderwijs. Die massa mensen zijn gewone mensen. Die mensen zijn niet hooggeschoold en niet rijk en niet machtig, het zijn vissers, boeren, herders, dagloners, huisvrouwen. Zulke gewone mensen. Die moeite hebben het hoofd boven water te houden in moeilijke tijden. Die gebukt gaan onder bezetting en belastingen. En tegen hen zegt Jezus:

Jullie zijn het licht van de wereld. Daarom is die uitspraak niet voor iedereen bestemd. Niet voor de godenzonen op de tronen, niet voor machthebbers, generaals, opperpriesters, grootgrondbezitters en andere rijken, en niet voor mensen die zich boven de massa plaatsen. Die daar niet bij willen horen. Die denken dat zij tot het licht van de wereld horen, dat zij een waardevolle rol in de maatschappij spelen, dat zij de sterren in de wereld zijn.

Zo niet de massa van de mensen. Die staan in de schaduw. Op hen valt geen licht. Van hen worden geen grote daden in geschiedenisboeken opgetekend, geen munten geslagen. Maar juist tegen hen zegt Jezus: Jullie zijn het licht van de wereld. Jullie zijn de lichtbron, want het is anders dan jullie altijd wordt voorgehouden. Wat jullie wordt voorgehouden is valse beeldvorming, het zijn valse woorden en valse daden. Nepsterendom, nepnieuws, bedrog.

Zo moet jullie licht stralen voor de mensen, dat zij jullie goede werken zien en jullie Vader prijzen die in de hemelen is.

De lichtbron zit in jullie goede werken. Jullie inspirerende daden. Jullie zijn misschien opgevoed door iemand die zei dat je nergens voor deugt en niets goed kan doen; maar jullie zijn in staat tot goede werken, goede, inspirerende daden en woorden. Waarvan mensen zeggen: dat deugt, dat doet deugd. Wat jij doet, is barmhartig, rechtvaardig, hier is iemand mee geholpen. En zulke daden dat is waar de Wet en de Profeten jullie toe aan willen moedigen. Om goede daden te doen omwille van een ander die dat nodig heeft. Niet om je daar op voor te laten staan. Daar gaat de Thora over, en de bijbel. Dat is de kern waar het om gaat. En die daden hebben een warme en lichte uitstraling in de wereld. Die wereld kan niet zonder. Zonder die uitstraling blijft er alleen nog koude en duisternis over, eigenbelang, hebzucht, haat, twijfel.

In de tijd van de reformatie zo'n vijfhonderd jaar geleden zijn er felle discussies gevoerd over het doen van goede werken en of die goede werken een mens zouden helpen in de hemel te komen.

Laten we de discussies of goede werken ons een plaats in de hemel bezorgen niet oprakelen, maar laten we ons realiseren dat daardoor eeuwenlang nauwelijks een open gesprek was te voeren over dit onderwerp. Ik ga er van uit dat we nu weer over deze tekst kunnen spreken en na kunnen denken over goede werken en dat wij in staat zijn tot goede werken. Want de wereld kan niet zonder licht.

Daardoor zeg ik tegelijk dat er duisternis is in de wereld, naast het licht dat de duisternis kan overwinnen. Want wij zijn geen heiligen die alleen maar goede werken doen. En daarom is de Wet, de Thora noodzakelijk om ons de weg te wijzen en het goede voor te houden. En niet alleen de Wet wijst ons hierop. Ook in talloze andere wijsheidsboeken, de leringen van Boeddha, de Koran, wordt ons de weg gewezen naar barmhartigheid. En voor al deze wijsheid geldt dat wij ons niet louter moeten richten op de enkele regels, maar dat wij de enkele regels alleen kunnen begrijpen als wij de regel in het verband van het geheel zien. Zoals bij de beproeving van Jezus in de woestijn de verzoeker de hongerende Jezus voorhoudt dat hij in staat is van stenen brood te maken. Jezus wijst dat af omdat mensen niet alleen van brood leven, maar van alle woorden die God spreekt. Niet de enkele regel, maar die regel in het verband van het geheel zien, daar komt het op aan.

Daarom volgt op het woord : Zo moet jullie licht stralen voor de mensen, dat zij jullie goede werken zien en jullie Vader prijzen die in de hemelen is. de uitspraak: Denkt niet dat ik ben gekomen om de Wet of de profeten los te maken; ik ben niet gekomen om los te maken, nee, om te vervullen. Dat is: met woord en daad zo te leven, dat daaraan af te lezen is: daar zijn wij mensen mee geholpen, dat geeft licht in de duisternis.

Voorbeden

Temidden van de duisternis,
wakker geworden door uw licht,
roepen wij tot jou, Ene god,
die zich liet horen in de woorden Ik zal er zijn.

Om de schaamteloze verwoestingen op aarde
door oorlogen en hebzuchtige exploitatie
van wat de aarde ons biedt
aan onderdak en voedsel.

Om de eigen domheid en hoogmoed
waarin mensen zich toe-eigenen
wat voor de zorg voor anderen is bestemd.

Om de afkeer van uw woord
waarmee uw licht wordt verduisterd.

Ene, God en Vader, Moeder,
temidden van de duisternis,
ontwaakt door uw woord van licht
roepen wij tot jou.

Om de pijn van verlies van wat ons dierbaar is,
om de angst voor dood en duisternis,
om de angst voor gebrek en ziekte,
om de angst voor vernedering en miskenning,

Vragen wij vertrouwen en moed
vragen wij kracht en rust
vragen wij licht en warmte
voor de mensen die dat nodig hebben.
Geef ons de aanstoot tot de goede daden en woorden
om hen bij te staan.

Zegen

De Ene, zegent je met

Wind in de rug

Ruimte voor leven

in licht en in duisternis,

in warmte en in kou,

in vrijheid, in vrede,

in goede woorden en daden

met alle vreemden en vrienden.

Amen